

NVE
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Vår dato 18.08.2008
Vår ref.: Kjell Ulf Lund, Tellesbö, 6650 Surnadal

Kopi: Statsministeren, DN, Fylkesmannen i Möre og Romsdal, Rindal og Surnadal kommune, Norges jeger og fiskeforening, Driva, Tidens Krav, Alt om Fiske, Jakt og fiske.

Bilag:

Konsesjon Trollheim kraftverk.

NVE Dokument nr 10 2004, Flomberegninger for Surna (112.Z)

Moljebasert Vannføring Rapport 5 2004, Abiotiske effekter i reguleringsmagasiner, Temperatur og isforhold i Follsjøen og i vassdraget nedenfor.

Effekt av fiskeutsetting I Suldalslågen.

Søknad om bevaring av det nasjonale laksevassdraget Surna. (112.Z)

Med bakgrunn i at Statkraft ikke kan overholde sin konsesjon for Trollheimen Kraftverk, søker vi om at NVE justerer Statkrafts manøvrering av kraftverket. Det ble fastsatt en minste vannføring på 15 m³/s gjennom overskjønn. Dette skjønnet er et resultat av konsesjonen. Videre kan vi ikke se at Statkraft «vil søke å gjøre det som er mulig for å regulere vannføringen i Surna slik at fiskeinteressene ikke blir skadelidende» - noe som det går ut fra i komiteinnstillingen i konsesjonen(se bilag Konsesjon). Vi søker derfor om at NVE, med bla. støtte i paragraf 11:d i Reguleringsbestemmelser for statsregulering av Folla – Vindølavassdragene mv. 1962(se bilag konsesjon), slipper 15 m³/s fra Follsjø i Folla for å garantere minste vannføringen til en enhver tid. Vi henviser også til den første delen i konsesjonen”Gjennom konsesjonen til regulanten har det offentlige hjemler til å pålegge konsesjonæren å utføre kompenserende tiltak mot den negative effekten regulanten har på vassdragsnaturen”. Denne negative effekten er kvantifisert nedenfor og i Fig 1. Vi ber derfor om at NVE skal bruke konsesjonen for å ivareta de allmenne interesser, og redde laks og sjørreten i det nasjonale laksevassdraget Surna.

Bakgrunn for søknaden:

I 1962 fikk Statkraftverkene konsesjon for Trollheim Kraftverk. Konsesjonen(se komiteinnstilling Konsesjon) utløste senere et overskjønn som gav pålegg om en samlet minste vannføring på 15 m³/s nedenfor kraftverkets utløp. “Regulanten plikter å holde en samlet vassføring ved Harang på minst 15 m³/s, basert på måling av vannføring ved Harang.» står det i skjønnet. Likevel har kraftverket flere ganger brutt denne forordningen og fram til og med 1999 er det registrert 15 episoder med vannføring lavere enn 15 m³/s og 3 episoder med vannføring lavere enn 5 m³/s ved Harang bro. I 2005 ble Statkraft anmeldt og bøtelagt for ikke å ha opprettholdt minste vannføringen. For ikke å tape vann som overløp, førte kraftverkets intense kjøring til at transformatoren ble overopphetet og kraftverket slått ut. Minste vannføringen nedenfor stasjonen var da 9 m³/s. Denne kjøremåten viser uforstand fra Statkrafts side og Statkraft ble da også dømt for overtredelse av internkontrollforskriften og vannressursloven § 63jf. § 5. Nå har et «uhell» skjedd igjen den 27 juli i år som medførte en minste vannføring på 3 m³/s. Følgene var en massedød av laks og sjørrettyngel gjennom stranding. Denne stadige årelatningen av fiskeyngel, med flere åranger

per gang, har svekket Surna som laks og sjøørretelv. Se Fig 1 Dette kunne vært unngått om Statkraft hadde sikret minstevannføringen – noe som de forøvrig har hatt mange år på å ordne opp i.

I 1998 søkte Statkraft etter energiloven om et nytt aggregat² i Trollheimen Kraftverk. Gjennom å øke driftsvannføringen gjennom kraftverket skulle gevinsten økes. Man skulle også sikre minstevannføringen gjennom det nye aggregat² da man kunne kjøre dette når det andre stod. Etter vår vurdering så kommer de fleste «uhell» til å slå ut begge turbinene. Bare en omløpsventil er heller ingen komplett løsning. Denne ville ikke ha fungert ved «uhellet» i år. At det er enkelt å sikre minstevannføring i Surna er enkelt å forstå for en lekmann, men Statkraft har ikke forsøkt å «gjøre det som er mulig for å regulere vassføringen i Surna slik at fiskeinteressene ikke blir skadelidende», som det står i konsesjonen.

Statkrafts søknad om et nytt aggregat² i Trollheimen Kraftverk gjennom energiloven ble avslått i 1999 av NVE. En viktig årsak til dette var at temperaturen nedenfor kraftverket skulle komme under lakseungenes nødvendige oppveksttemperatur en stor del av sommeren. (se bilag Abiotiske effekter). Selv om Statkraft forpliktet seg i en justering av søknaden til bare å kjøre ett aggregat om gangen, så ble søknaden avslått. Det ville helt enkelt bli for mange usikkerheter i forholdet til den opprinnelige konsesjonen. NVE fant ut at uheldig kjøring med to aggregat kan inntreffe og at vilkår gitt i en konsesjon lettere kan regulere driftsvannføringen gjennom året. Statkraft er gjennom denne søknaden klar over laksens forhold i Surna og NVE sitt avslag burde vært et varsel. Fylkesmannens svar til Statkraft på søknaden for aggregat 2 lyder:» Fylkesmannen deler den allmenne oppfatning at reguleringen av Surnavassdraget opp gjennom årene har hatt store negative konsekvenser for vassdraget og vassdragsinteressene, og at det antagelig er sårbart for ytterlige endringer, om enn små». Klarer kan det vel knapt sies. For å verne Surna ble vassdraget utpekt til nasjonalt laksevassdrag i St.prp. Nr 79, som godkjentes i Stortinget 25. feb 2003. Vi har forståelse for at et firma skal ha gevinst, men når Statkraft er beredt til å gamble med sin egen utrustning og risikere stans av anlegget – noe de er dømt for, så vi forstår at hensynet til laks og sjøørret ikke inngår i Statkrafts manøvrering av kraftverket. Se fig 1. Det er i lys av dette at vi ber NVE ta over manøvreringen av Trollheim Kraftverk, for en regulant må bruke skjønn.

Statskraftverkene som var regulant før Statkraft sparte vann på våren for å sikre minstevannføring, samtidig som det ble overløp i Folla. I perioden 1987 til 1996 var det overløp i gjennomsnitt 25 døgn per år (se Flomberegninger). Dette overløpet gav «opprensning og regulering av elveløp for å lette fiskens oppgang på lakseførende deler ovenfor kraftverkets utløpskanal» som det står i Reguleringsbestemmelser paragraf 11:d (se bilag Konsesjon). Statkraftsverkene sparte altså vann for å garantere en minstevannføring og for å regulere elveløpet ovenfor kraftverket for å lette fiskens oppgang. Slik var det tenkt at konsesjonen skulle fungere og kraftverket manøvrertes også slik av Statkraftsverkene. Siden 1998 har det ikke vært overløp på grunn av at Statkraft tapper ned Follsjø på våren. Dette på tross av at Statkraft i 1999 fikk avslag på sin søknad som gikk for en slik nedtapping. En tapping som senker temperaturen nedenfor kraftverket, hindrer fiskens oppgang ovenfor kraftstasjonen og som gjør sitt til at Statkraft ikke kan garantere minstevassføring. Likevel har Statkraft valgt å gjennomføre en slik tapning – og i tillegg unlatt å installere en omløpsventil som kan redusere «uhellene». Det tar ca 5 timer før vannet fra Folla når kraftstasjonen. Vi søker derfor at NVE, bla med støtte i av paragraf 11:d i Reguleringsbestemmelsene for statsregulering av Folla – Vindølavassdragene m.v. 1962 (se bilag Konsesjon), slipper 15 m³/s /sek fra Follsjø i Folla for til en hver tid å garantere minstevannføringen.

En tapping med 15 m³/s i Folla skulle gjenopprette de oppvekstområdene som fantes mellom Folla og kraftstasjonen før 1998 samt «lette fiskens oppgang» ovenfor kraftverket. Slik kan en altså kompensere laksestammen for den massedød som Statkraft er skyldig i. Den skulle også gjenopprette vanntemperaturen nedenfor kraftstasjonen og hjelpe yngelen i dens oppvekst. En slik

tapping på 15 m³/s kunne gå over en periode på to år (946 Mm³) som kompensasjon for laksen og at en deretter går tilbake til den gamle tappingen til Statskraftverkene. Statkraft har anvendt 940Mm³ mer på 10 år enn hva konsesjonen tillater og vi ønsker at dette vannet gies tilbake. På dette viset kommer konsesjonen til å anvendes som den var tenkt fram til revisjonen er avsluttet (skal starte i 2012) med nye vilkår. Vi henviser også til EU sitt vanndirektiv (Berlin 2007) der vannkraft må sees i et nedbørsfeltsperspektiv, der helhetlig planlegging, vassdragsøkologi og biologisk kontinuitet er viktig.

En første kommentar fra Statkraft etter «uhellet» i år var at man skulle kompensere med fiskeutsetting. I et likeverdig vassdrag, Suldalslågen, har men årlig tatt ut langt flere ville stamlaks enn det som er gjenfangst som avkom etter disse. (se bilag, Effekt av Fiskeutsettinger i Suldalslågen). Utsetting kan med andre ord ikke kompensere for Statkrafts unlatenhet. Det er kvantifisert at Statkrafts manøvrering av Trollheim Kraftverk har i stor grad har skadet allmenne interesser og Surna som elv. Vi understreker at NVE bør bruke konsesjonen for å redde laksen og sjørreten i Surna. Dette er den eneste måten å ivareta allmenne interesser. Det er bare vann som kan hjelpe laksen og sjørreten i Surna.

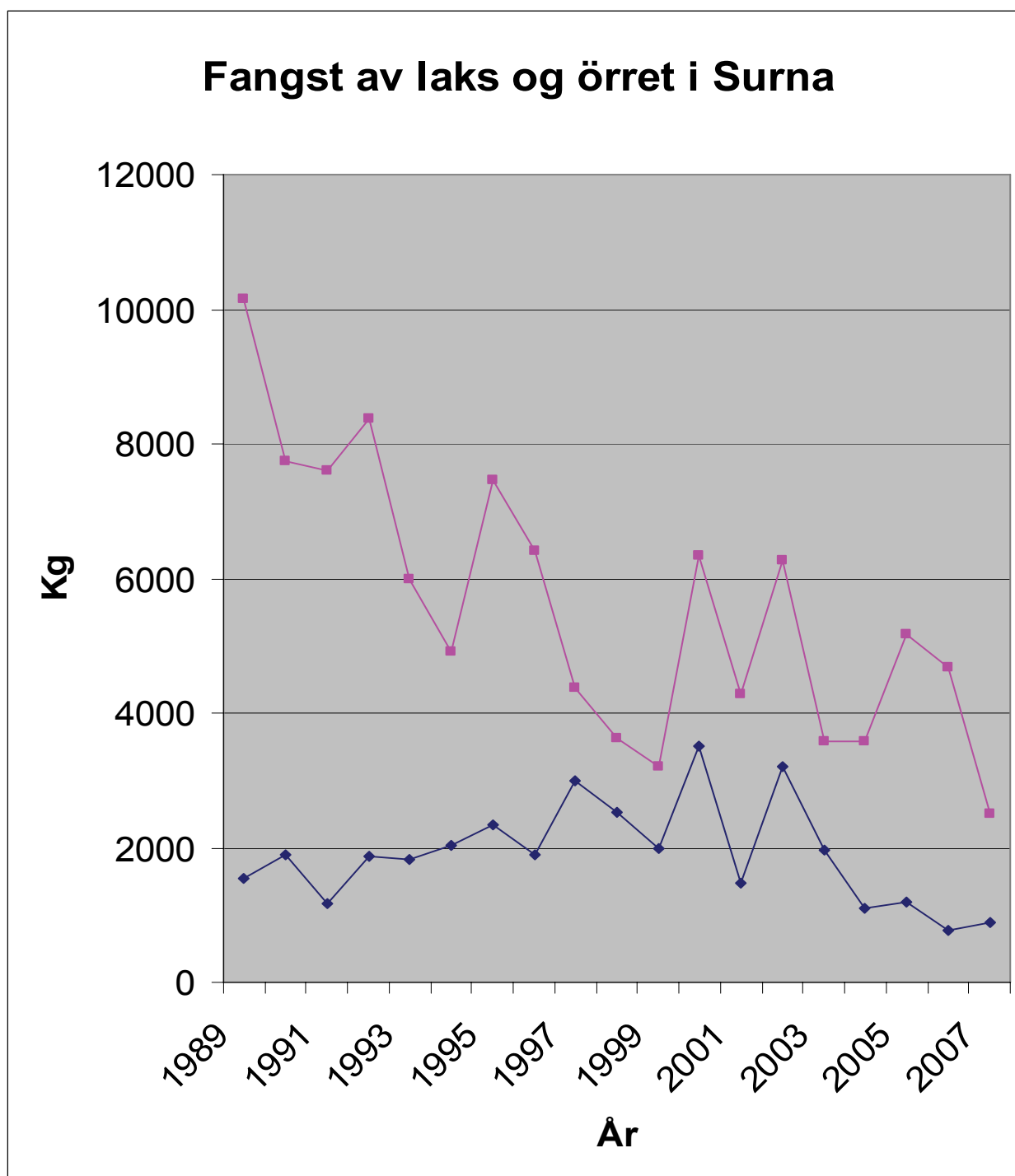
Surnadal den 18.08. 2008

Med vennlig hilsen

Kjell Lund

Ola L. Tellesbø

Jan Sundqvist

Figur 1. Sjørørret (blå) og laksefangst (rød) i Surnavassdraget fra 1989 til 2007. Vi bedømmer nedgangen i laks fra 1989 til 1997 som en normal variasjon som beror på havet , etter som laks of sjørørret varierer ulikt. Laksefangsten i Surna økte ikke i de påfølgende år slik den gjorde i andre nærliggende elver. Fangsten var synkende for både laks og sjørørret. Vi mener at nedgangen skyldes at Statkraft fravek konsesjonen i 1998 og hindret laks og sjørørretens oppgang ovenfor kraftverket. Undersøkelser har vist at området ovenfor kraftverket er laksens viktigste oppvekstområder. Statkraft har også gjennom at de ikke har opprettholdt minstevannføringen forårsaket massedød av laks og sjørørretunger.